

Priprave k zimski setvi.

Žito je uže požeto in veselo se uže razlega pôk cepca, kmetovalec pa mora iz nova misliti na setev, od katere je odvisna žetev prihodnjega leta, kajti kakoršna setev, taka žetev,

V mrzlejih pokrajinah treba je pričeti s pripravi za zimsko setev uže meseca avgusta, kajti v prvi polovici meseca septembra mora v taci krajih biti seme pod zemljo. V pokrajinah s toplejim podnebjem se ve da ima kmetovalec več časa in zato tudi ložej oskrbi pravilno setev, on še lahko seje ozimno žito na pozni krompir ali peso, da je le setev do novembra končana. Vspešno pridelovanje ozimnega žita pa zahteva od kmetovalca dobro znanje vseh razmer, pod katerimi ozimno žito dobro raste.

Ozimna pšenica najboljše stori v gorkejših legah. V mrzlih legah pozno zori ter rada rujava postane in vsled tega slabo slamo in lahko zrnje dá. Pšenica ljubi težko zemljo, posebno če ni mokrotna in če ima dovolj apna v sebi. Peščena zemlja, koja se spomladi kmalu izsuši, ni za pšenico. Na peščeni zemlji, katera ima nekoliko apna in gline, pa pšenica še precej dobro vspeva, a mora dovolj humusa (puhlice ali prsti biti v njej, kateri vlažnost pridržuje).

Ozimna rž ni tako izbirčna kot pšenica. Ona prenese mrzleje podnebje in dolge ter hude zime, škodi ji pa sneg, ki pade na nezmrznene tla bolj kot pa pšenici. Tudi hitreje se zaduši rž pod globoko sneženo odejo, kot pa pšenica. Na notranjskih hribih videl sem lansko leto kopati v sneg luknje po nekaj metrov narazen z namenom, zrak do žita pripraviti. Koliko to koristi, ni mi znano.

Rž imenujemo rastlino peščene zemlje, kajti ona še zadostno rodi na suhi peščeni zemlji, na katere bi druga rastlina ne vspevala. Na apneni glinasti zemlji in na črni ilovnati zemlji, ki ni premokra, rž najboljše obrodi. Težka ilovica pa rži ni všeč.

Na kake rastline naj sledi zimsko žito.

Ako pustimo zimsko žito slediti na pravo rastlino ter njivo tudi primerno obdelamo, dosegli bomo dobre pridelke celó na njivah, ki niso sicer kaj posebno ugodne za tako žito. Vezni in godni stan zemlje, kakor ga zahteva pšenica, zamoremo celó na rahli zemlji doseči, ako pred pšenico obdelujemo rastlino, katera zemljo veže. Za to so posebno dobre rastline, na katere naj pšenica sledi: detelja, lucerna, esparseta, mešanica iz trave in detelje. Po detelji in lucerni zadostuje jedna brazda, ako je dovolj vlažnosti, da je zemlja godna ter da se dá z brano zdrobiti. Zaledinjeno njivo treba je pa poprej sprašiti in potem vnovič preorati, da postane godna.

Na težkih zemljah so rastline, katere njivo očistijo in zemljo rahlo ter godno storijo, sledeče: goršica, lan, konoplje, bob itd. Na težkih zemljah v gorkih pokrajinah veljajo za precej dobre rastline pred pšenico grah, pesa, med tem ko krompir ni dober, ker zemljo preveč zrahlja. Na rahlih zemljah je ugodneje sejati na goršico, grah, zeleno grahoro itd. rž, ker ta daje boljši pridelek kot pa pšenica. Rž sejati na krompir je priporočljivo k večjemu na peščeni zemlji, ker se ne posede, a krompir mora biti pravočasno pokopan, da se rž zamore dobro razrasti. V mrzlih krajih je sploh bolje sejati po okopovalnih rastlinah, aro rž in ječmen, za katere so te rastline najboljše

sprednice, kajti ozimina dá na taki njivi tako le polovico pridelka.

Pravi čas za zimsko setev.

Pravi čas za zimsko setev ravna se po podnebj, to je, po krajevni toploti, ker setev mora biti vedno toliko zgodno izvršena, da se mlade rastline dovelj okrepijo, predno pride zima. Zgodnja setev je v mrzlih krajih tembolje priporočljiva, ker dobro razrastene rastline tem ložej prenesejo hudi zimski mraz in veliko mokroto, sledeča kratka in mrzla spomlad jih pa tudi potem ne ovira preveč v njih rašči.

V mrzlih krajih sejejo rž pred pšenico, ker se mora rž uže v jeseni dovelj zarasti. V toplejih krajih se pa včasih rž v jeseni tako močno razraste, da se poleže, čemur se pa dá pomagati s tem, da popustimo tako rž pravilno z ovcami popasti. Šentjanževa ali gorska rž pa mora biti zgodaj sejana, če jo hočemo še v jeseni enkrat za krmo požeti.

Splošne je zgodnejša zimsko setev boljša, ker kmetovalec ni toliko odvisen od spremenljivega zimskega in spomladanskega vremena, koji kmetovalca tolikokrat vara, zraven tega pa kmetovalec pri zgodnji setvi ložej zadene pravi čas za setev in ložej vjame pravo vlažnost in godnost zemlje.

Napreganje mladih žebet.

Mnogo prav lepih konj izdelajo in skvarijo uže pred petim letom, ki je vendar tista doba, v kateri bi z ozirom na zakone prirode imeli žebeta začeti za delo napregati. Prerano, včasih uže po drugem leti, jih napregajo in za trdno delo rabijo; ne rečem, da bi to bilo zeló napačno. Vendar rabiti bi se imelo dveletno žebe le za lahka opravila in ozirati vselej, kolikor zamore prenašati, sicer je prezgodnje napreganje silno škodljivo, posebno če so žrebeta podkovana in ceste trde. Rabiti bi se smela nepodkovana in v mehkem svetu. Navadno se prepuščajo hlapcem, kedar je na polji delo. Ti včasih nič ne marajo za pravo korist gospodarjevo in ravnaajo z živino brezobzirno. Včasih pa še pri najboljši volji škodujejo, ker mlada žival sem in tje vleče, se napehja po nepotrebnem, strudi in speha ter naposled postane plašljiva in zmotena.

Ni čuda toraj, ako take živali dobijo raznih boleznih precej, ko so dalje časa rabile se za delo, na priliko, mehur na kolenu, bramor, otiske itd. Konjerejstvo navadno ostaja brezvspešno, kjer žebeta pred 5. letom napregajo za trdno delo. Bolje storijo tisti konjerejci, kateri žebetom do 5. leta prizanašajo ter na dobre pašnike s suhimi tlami gonijo. Živina lepo vzraste, kosti so močne, ter se ni bati, da bi se kmalu kakošna bolezen prijala.

Prav neumno je, če kdo svoje lepo žrebe žene k vaškemu kovaču, ki rog prireže, da konjskemu kopitu skoraj nič ni podoben več. Vsak razumen človek bi vendar znati moral, da se mlad konj ne sme podkovati, dokler niso kopita popolnem dorastla. Kopito raste z živinčetom vred. Kako pa hoče rasti, če mu železo brani. Kopito se skazi in ves konj je skvarjen. Ugovarjajo, češ, da konje za dirke uže v drugem letu podkavajo. To je resnično, vendar takošne konje zeló drugače vzrejajo in mnogi izmed njih imajo skvarjene noge, postanejo hromi in se zgrudijo časih hipoma na tla.

Dostikrat sem gledal, kako so kočijaži neusmiljeno z biči udrihali po mladih konjih, pa ti niso ubo-